

*Tajemnicze
ogrody*

3

*Rozprawy i szkice z literatury
dla dzieci i młodzieży*

Moim wnukom
Zygmuntowi, Elżuni i Urszulce

NR 3086

Krystyna Heska-Kwaśniewicz

***Tajemnicze
ogrody***

3

***Rozprawy i szkice z literatury
dla dzieci i młodzieży***

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu Śląskiego
KATOWICE 2013

Redaktor serii: Nauka o Książce i Bibliotece
Teresa Wilkoń

Recenzent
Bronisława Woźniczka-Paruzel

Spis treści

Od autorki	7
Tryptyk górski	9
Wyprawa skautów śląskich	9
Michał Grażyński i góry	25
Świstak literacki	39
Powroty do książek i tematów	46
W przyjaźni z Panem Bogiem. Nurt religijny w <i>Kamieniach na szaniec</i>	46
Przyczynek do recepcji <i>Kamieni na szaniec</i>	55
Literacka legenda Janusza Korczaka	60
Poznań literacki	77
Emilia Waśniowska, czyli poetycka lekcja czułości	77
„Perełki Mili” jako przykład jedności ikonolingwistycznej w książce dla dzieci	89
Emilia Kiereś, czyli komu dzwonią dzwoneczki	100
Zabawy, gry i dorastanie	107
„Łajdaku amoniaku”. O folklorze dziecięcym w pisarstwie Melchiora Wańkowicza	107
Przyczynek do dziejów polskiej powieści detektywistycznej dla dzieci o Borcu, Topku i Azie	122
Małe i duże problemy trzynastolatek (o pisarstwie Ewy Nowak)	129
Wszystkie drogi prowadzą do Betlejem	138
Chrytusowe legendy Selmy Lagerlöf	138
Anioły, ptaki i przysmaki — świąteczny prezent od Małgorzaty Musierowicz	146

Dzieciństwo z perspektywy nostalgicznej	149
Julian i Uta. O Julianie Przybosiu oraz jego córce — malarce i poetce . . .	149
„I wszystkie drzewa dzieciństwa stanęły na swoim miejscu”. Kilka uwag o znaczeniu lat dziecinnych w ludzkim życiu	162
Nota edytorska	171
Indeks osobowy (Maria Kwaśniewicz)	173
Summary	179
Résumé	179

Od autorki

Książka jest niczym ogród, który można włożyć do kieszeni
chińskie przysłowie

To już trzeci tom *Tajemniczych ogrodów* kierowany do rąk Odbiorców. Przestrzeń, która w nim się pojawia, jest efektem wielu wędrówek w przeszłość utrwaloną w słowie, ale też rezultatem współczesnych peregrynacji czytelnicy. Z poprzednimi tomami (1996, 2009) łączą tę książkę powroty do tematów (przestrzenie, domy, książki) oraz próby zestawiania literatury dawniejszej i najnowszej adresowanej do dzieci i młodzieży. Prowadzą one do wielu refleksji, również tej, że zmienia się czas, przychodzą nowe pokolenia, a tęsknota za poczuciem bezpieczeństwa i pięknem jest niezmienna.

Wspomniane powroty do tematów i książek czasem są efektem nieustannych penetracji badawczych, niekiedy wynikają z potrzeby przywrócenia Czytelnikom świadomości tego, co pozornie przeszłe i anachroniczne, a odczytane na nowo zaskakuje zdumiewającą aktualnością przesłania i zgodnie współbrzmi ze współczesnością (gawędy Michała Grażyńskiego i książki Barbary Gawryluk).

W niniejszym tomie pomieszczony został także blok tekstów będących efektem pasji badawczych autorki, kolejnych rocznic (rok Korczaka), nowych prób pisania i odczytywania dramatu lat wojny i okupacji, których cień nieustannie pada na naszą współczesność. Wciąż młodsze pokolenia polskich czytelników zastanawiają się nad losami swych poprzedników, o których losach najczęściej czytają w *Kamieniach na szaniec*, książce nieprzerwanie dostarczającej badaczowi niespodzianek.

Literatura najnowsza często zaskakuje artyzmem słowa i urodą obrazu, kształtem książki (Elżbieta Krygowska-Butlewska). W zalewie kolorowej tandety często nikną zjawiska wybitne, których jest tak dużo, że nie sposób objąć wszystkich krytyczną refleksją. Niektóre są zdumiewająco piękne, ukazują kolejne ogrody, w których wciąż dzieją się z ludźmi nieprawdopodobne dziwy,

a zarazem stawiają pytania z kręgu Hemingwaya: Komu bije dzwon? Młoda współczesna autorka pisze o „dzwoneczku”, wszakże i jego dzwonienie jest refleksyjne, a zderzenie dwóch spojrzeń: starszej pani porządkującej swe życie z ostatniej perspektywy i małej dziewczynki, dociekającej tajemnic otaczającego ją świata, tworzy zaskakujące napięcie. W innym tekście jesteśmy świadkami powstawania nowych legend korzeniami tkwiących w dawnej przeszłości, uczymy się na nowo trudnej sztuki przebaczenia i czytamy opowieści w duchu Mickiewiczowskiej *Świtezii*. Oprócz tendencji masakrowania i niszczenia kanonicznych baśni, obok książek o tragicznym świecie dzieci, płynie nurt czystej, szlachetnej literatury, która każe wierzyć, że świat jest lepszy, niż nam się wydaje, i że od nas samych też trochę to zależy. Każda literatura bowiem jest jak ogród, nie zawsze plewiony, czasem angielski, czasem francuski, ale zawsze piękny i zaskakujący, trzeba tylko poszukać w nim ścieżek i dróg.

Nie brakuje w tym świecie zabawy, tej dawniejszej (Wańkiewiczowskiej) opartej na folklorze dziecięcym, nieco młodszej, realizującej się w świetnej przygodzie detektywistycznej, wchodzącej zarazem w dialog z konwencją baśniową, i najnowszej, o przezwyciężonych zmartwieniach trzynastolatek.

Całość układa się w kształt wędrówki szlakiem ludzkiego życia, opisane są jego zwyczajność i dzień świąteczny; tak jest zarówno w klasyce (Selma Lagerlöf), jak i w książce, niezwyklej i oryginalnej, lecz wychodzącej spod pióra autorki współczesnej (Małgorzata Musierowicz). Obie pisarki uświadamiają dorosłym i młodym czytelnikom, że czas życia jest nam raz dany i od nas zależy, jakie przestrzenie pokonamy i ile dostrzeżemy piękna; w tych książkach jest zawarta „powtórka świata elementarna podróż” (Zbigniew Herbert: *Podróż*). I ta konstatacja prowadzi do kolejnych rozpraw, już zamykających książkę. Mają one pozornie odmienny charakter, ponieważ ukazują dzieciństwo z perspektywy dorosłości. Odkrywane wówczas, gdy jest już na zawsze utracone, ukazuje swoje piękno i czystość, ale właśnie dlatego łączy się z literaturą dla najmłodszych odbiorców.

W zakończeniu recenzji drugiego tomu *Tajemniczych ogrodów* (2009) warszawska badaczka Grażyna Lewandowicz napisała: „Po lekturze pozostaje pytanie — czy na 3. tom trzeba będzie czekać następne 13 lat”¹. Napomniana tą uwagą autorka postanowiła skrócić odstęp czasowy pomiędzy kolejnymi tomami i trzeci, a zarazem ostatni tom tak pomyślanej trylogii, wydać trochę wcześniej niż za kolejnych trzynaście lat!

---

¹ G. Lewandowicz: *Tajemnicze ogrody* 2. „Guliwer. Czasopismo o książce dla dziecka” 2009, nr 4, s. 108.

Nota edytorska

Teksty, które weszły w skład niniejszej książki, były już częściowo publikowane w czasopismach i pracach zbiorowych. Na użytek niniejszego opracowania uzupełniono je lub poszerzono, niektóre całkowicie przeredagowano, kilku zmieniono tytuły lub oparto wnioski na nowych materiałach. Wraz z rozdziałami napisanymi specjalnie do tej książki komponują się w pewną całość wiodąca przez kolejne etapy dziecięcej i młodzieńczej lektury i wędrówek po „ogrodach”.

Wyprawa skautów śląskich na Spisz i Orawę. „Wierchy. Rocznik poświęcony górcom” 2006 [2008], s. 5—20.

Michał Grażyński i góry. „Wierchy. Rocznik poświęcony górcom” 2009, s. 35—50.

*Świstak literacki [dot.: B. Gawryluk: *Gwizdek nie chce spać; Gwizdek i śniegowa kula; Wiosenna wyprawa Gwizdka; Gwizdek i lato na łące*]. „Wierchy. Rocznik poświęcony górcom” 2010 [Kraków 2012], T. 115, s. 338—341.*

*W przyjaźni z panem Bogiem. O „Kamieniach na szaniec” Aleksandra Kamińskiego. W: *Dzieciństwo i sacrum. 2. Studia i szkice literackie*. Red. J. Pappuzińska, G. Leszczyński. Warszawa 2000, s. 57—62.* Od bardzo wielu lat zajmuję się pisarstwem Aleksandra Kamińskiego, zwłaszcza *Kamieniami na szaniec*. W roku 1998 w katowickim wydawnictwie Śląsk ukazały się po raz pierwszy *Kamienie...* w moim opracowaniu, następnie we wrocławskim Ossolineum (1991), a od roku 1992 do 1999 w katowickiej Książnicy; od 1999 roku książkę z moimi przypisami wydaje warszawska Nasza Księgarnia. W roku 1998 Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach publikowało moje monograficzne opracowanie pisarstwa A. Kamińskiego, zatytułowane *Braterstwo i Służba. Rzecz o pisarstwie Aleksandra Kamińskiego*. Wszystkie inne teksty poświęcone Kamińskiemu i *Kamieniom...*, ukazujące się w „Guliwerze” i poprzednich tomach *Tajemniczych ogrodów* (1996 i 2009), są rezultatem nie-

ustannych powrotów do książki, odkrywania nowych materiałów i dostrzegania nowych zagadnień.

Literacka legenda Janusza Korczaka. W: *Czytanie Korczaka. Książki, bohaterowie, postawy*. Red. K. Tałuć. Katowice 2013.

Poetycka lekcja czułości. O poezji Emilii Waśniowskiej. W: *Dziecko — język — tekst*. Red. B. Niesporek-Szamburska, M. Wójcik-Dudek. Katowice 2010, s. 169—181.

Perłki Mili jako przykład jedności ikonolingwistycznej w książce dla dzieci. W: *Nowe opisanie świata. Literatura i sztuka dla dzieci i młodzieży w kręgach oddziaływań*. Red. B. Niesporek-Szamburska, M. Wójcik-Dudek. Katowice 2013, s. 309—319.

„Łajdaku amoniaku”. O folklorze dziecięcym w pisarstwie Melchiora Wańkowicza. W: *Odkrywanie-wyjaśnianie rzeczywistości. Perspektywa artystyczna i edukacyjna*. Red. K. Krasoń, M. Łączyk. Katowice 2009, s. 192—2003.

Przyczynek do dziejów polskiej powieści detektywistycznej dla dzieci, czyli o Borku, Topku i Azie. „Kwartalnik Polonistyczny. Konteksty kulturowe” [Kielce] 2009, nr 1—2, s. 25—32.

Chrytusowe legendy Selmy Lagerlöf oraz Anioły, ptaki i przysmaki – świąteczny prezent od Małgorzaty Musierowicz ukazały się jako recenzje w czasopiśmie „Guliwer” (odpowiednio: 2010, nr 2, s. 16—22 i 2007, nr 3, s. 81—83).

„I wszystkie drzewa dzieciństwa stanęły na swoim miejscu”. Kilka uwag o znaczeniu lat dzieciennych w ludzkim życiu. W: *Kraj lat dzieciennych*. Red. K. Heska-Kwaśniewicz, J. Lyszczyna. Katowice 2010, s. 9—16.

Indeks osobowy

A

Adler Alfred 150
Andersen Hans Christian 84, 88
Anna św. 27
Antoni św. 84

B

Bachelard Gaston 98
Baczyński Krzysztof Kamil 55, 61, 146
Baden Powell Olave 36
Baden-Powell Robert 9
Balcerzan Edward 61
Baluch Alicja 98
Barańczak Stanisław 156
Bardijewska Liliana 91, 92
Barszczewska Ludwika 69
Benedykt XVI (Joseph Ratzinger) 144
Beręsiewicz Paweł 73
Beszczyńska Zofia 91–92
Bettelheim Bruno 92
Białek Józef Zbigniew 153
Białoszewski Miron 156
Biedrzycki Krzysztof 104
Bieńkowski Zbigniew 155
Birenbaum Halina 61
Bittner Maciej 56
Błażejowski Waław 11
Bobrowska Romana 57
Bocheński Jacek 151
Bogusławski Wojciech 146
Bolecka Anna 168
Bonowicz Wojciech 57

Braque Georges 150
Broniewska Janina 58–59
Broniewski Stanisław „Orsza” 38, 49, 51, 52
Broszkiewicz Jerzy 151
Brun Birgitte 142
Brzechwa Jan 152, 159
Burnett Frances 101
Butenko Bohdan 99
Bystron Jan Stanisław 122
Bytnar Jan „Rudy” 52

C

Caillois Roger 111, 113, 116
Chmielewska Iwona 71, 72
Chmielewski Mikołaj 32
Chopin Fryderyk 18, 82, 84
Chotomska Wanda 91, 96, 152
Chrzanowski Ignacy 48
Cieślakowski Jerzy 91, 111, 113, 115, 119, 121,
138, 140, 154–155, 162
Cirlot Juan Eduardo 99
Cooper James 121
Czapliński Przemysław 121
Czapska Maria 69
Czerwińska Małgorzata 169
Czerwińska-Rydel Anna 75, 76
Czeszko Bogdan 151

D

Danek Danuta 81
Dawidowska Janina 49
Dawidowska Maria 50

Dawidowski Maciej Aleksy 46–48, 50, 52
Dąbrowska Maria 162, 163, 165
Dębnicki Kazimierz 69
Dichter Wilhelm 169
Dickens Charles 138
Długoszowski Andrzej 56
Domagalik Janusz 138
Doyle Arthur Conan 128
Draaisma Douwe 163
Drahonowska-Małkowska Olga 57
Drewnowski Tadeusz 166
Dudkiewicz Zbigniew 16
Dunin Janusz 99

E

Eile Marian 122
Eliade Mircea 165
Eliasbergowa Stella 70
Eliasz-Radzikowski Stanisław 12, 16

F

Falska Maryla 69
Falski Marian 150
Ficowski Jerzy 152
Fihauserowie, rodzina 26
Fijałkowski Tomasz 139
Fink Ida 169
Flis Małgorzata 44
Franciszek św. 69, 87, 124
Frąckiewicz Małgorzata 75
Freud Sigmund 150

G

Gaarder Jostein 138
Gałczyński Konstanty Ildefons 71
Garczyński Stefan 129
Gawiński Antoni 138
Gawryluk Barbara 7, 39, 40, 44, 45
Gebethner Gustaw 9
Gelbard Izabela (Czajka) 69
Głowiński Michał 164, 169
Goetl Walery 27
Goldszmidt Henryk zob. Korczak Janusz
Gomółka Anna 139
Goszczyński Seweryn 12, 17, 20
Got Jerzy 147
Górska Halina 138
Grabski Władysław Jan 162

Grażynski Michał 5, 7, 25–38, 44, 171
Greene Graham 132
Grodzieńska Ney Stefania 61
Grydzewski Mieczysław 167
Grynberg Henryk 169
Grzebałkowska Magdalena 63
Gustawicz Bronisław 12

H

Hamerski Jerzy 89
Harasymowicz Jerzy 156
Hartwig Julia 163
Haydukiewicz Józef 17
Hemingway Ernest 8
Herbert Zbigniew 8, 156
Herling-Grudziński Gustaw 162
Heska-Kwaśniewicz Krystyna 40, 89, 171
Hoffman Ernst Theodor Amadeus 138
Horodecka Anna 83
Huizinga Johan 117
Hunca-Bednarska Anna 142

I

Iłakowiczówna Kazimiera 77, 167
Iwaszkiewicz Jarosław 17, 19, 31, 162, 166

J

Jagiello Władysław 28
Jakub św. 20
Jan Paweł II zob. Wojtyła Karol
Janion Maria 170
Janosik 18
Januszewska Hanna 152
Jasnorzewska-Pawlikowska Maria 167, 168
Jaworzakowa Mira 39
Jaworski Marek 69
Jezus Chrystus 84, 85, 138, 139, 140, 141, 144, 145
Jeżowska Kunegunda 87
Jonca Magdalena 109
Jończyk Stefan 49
Józefski Henryk 163
Jung Carl Gustaw 150
Jurewicz Andrzej 168

K

Kamieńska Anna 65, 66, 69, 85, 162, 168
Kamiński Aleksander 25, 26, 35, 47, 49–52, 54–56, 58–59, 62, 171

Kania Ireneusz 98
Kapiszewski Henryk 28
Kapiszewscy Maria i Henryk 28, 33
Karłowicz Mieczysław 29
Kasprowicz Jan 39
Kaszuba-Dębska Anna 138
Kazimierz Wielki 24
Kądziała Paweł 163
Kern Ludwik Jerzy 152
Kierc Bogusław 156
Kiereś Emilia 5, 77, 100, 102–104, 106, 146
Kierst Jerzy 152–153
Kijowski Andrzej 162
Kirchner Hanna 166
Kochanowski Jan 46, 48, 161
Kolbuszewski Jacek 15, 23, 29
Komendant Tadeusz 13
Komza Małgorzata 99
Konopnicka Maria 10, 13, 15, 102, 152, 159
Kopaliński Władysław 124
Kopernik Mikołaj 48
Korcak Janusz (Goldszmidt Henryk) 5, 7,
60–76, 153, 172
Kossak Zofia 31, 36, 37, 49, 164
Kowalczykowa Alina 30
Kowalska Anna 162, 163
Kozielewski Ignacy 10
Krasoń Katarzyna 172
Kret Józef 36
Krüger Maria 39
Kruszyńska Elżbieta 72
Krygowska-Butlewska Elżbieta 7, 77–78,
89–91, 93–96, 98
Krzeptowski 34
Krzeptowski Jan zob. Sabała
Krzyżewski Tadeusz 52
Kubiak Tadeusz 69
Kubiak Stanisław 153
Kudasik Andrzej 57
Kula Danuta 160
Kuleczka Pola 39
Kulmowa Joanna 65, 69, 91, 94, 153, 169
Kuncewiczowa Maria 167
Kurecka Maria 117
Kuźma Elżbieta 156

L

Lagerlöf Selma 5, 8, 138–142, 144–145
Lanckorońska Karolina 162, 164

Lechoń Jan 162, 166
Leger Ferdynand 150
Lengren Katarzyna 122
Lengren Zbigniew 122, 123, 126–129
Leszczyński Grzegorz 79, 98, 171
Lewandowicz Grażyna 8
Lewin Aleksander 69
Lewis Claude Sinclair 138
Ligocka Roma 169
Lofting Hugh 122
Lorentowiczówna Irena 120
Lubertowicz Zygmunt 10
Lurker Manfred 15, 142
Lyszczyna Jacek 172

Ł

Łaznowertówna Henryka 22
Łączyk Małgorzata 172

M

Macierzyński A. 10
Mackiewicz Stanisław 167
Majda Jan 14
Makowiecki Andrzej 61
Makuszyński Kornel 40
Markiewicz Henryk 62
Martuszevska Anna 124, 127
Mauersberger Jan ks. 49, 52
Merzan Ida 70
Michnik Adam 58
Mickiewicz Adam 8, 24, 29, 104, 106, 146,
158, 160
Mikołaj św. 84, 85
Milewicz Bolesław 69
Mirowski Tadeusz 52
Morawski Zdzisław 170
Morcinek Gustaw 36, 37, 38, 138
Morsztyn Jan Andrzej 18
Morsztyn Ludwik Hieronim 146
Mortkowicz Jakub 60
Mortkowicz-Olczakowa Hanna 60, 68, 69
Moskwa Jacek 50
Musierowicz Małgorzata 58, 77, 88, 100, 129,
139, 146–148

N

Nałkowska Zofia 162, 166
Newerly Igor 66, 153

Niemirkiewicz M. 9
Niesporek-Szamburska Bernadeta 172
Norwid Cyprian Kamil 82
Nowak Ewa 5, 129, 130, 131, 136, 137

O

Olczak-Ronikier Joanna 69, 70, 71, 75
Opala Renata 77
Opmann Artur 153
Ossowska Maria 66
Ostrowicka Beata 72–73, 75
Owsiany Ewa 59
Ożóg-Winiarska Zofia 156

P

Pałaszewska Mirosława 49
Papuzińska Joanna 72, 91, 93, 94
Parnicki Teodor 162
Paryscy Zofia i Witold 43
Pawlikowski Jan Gwalbert 29
Paźniewski Włodzimierz 168
Pedersen Ernest W. 142
Peiper Tadeusz 159
Picasso Pablo 150
Pigoń Stanisław 62
Pilchowski Józef 57
Piotrowska Eliza 77
Podraza Rafał 168
Pollak Roman 9, 11–13, 16–18, 20, 23–24,
26, 44
Popek Stanisław 95
Popieluszko Jerzy 54
Porazińska Janina 138, 152, 153
Potocki Waław 20
Pruszyński Ksawery 167
Przerwa-Tetmajer Kazimierz 12
Przyboś Julian 6, 37, 60, 78, 108, 149–161
Przyboś Uta 160, 161

R

Rabska Zuzanna 138
Radziwiłłówna Barbara 28
Ratajczak Józef 77, 156
Rechowicz Henryk 36, 37
Rejtan Tadeusz 11
Reymont Władysław 146
Richter-Magnuszewska Jola 73

Rogoziński Julian 132
Romanowski Andrzej 10
Romer Eugeniusz 9
Romocki-Morro Andrzej 53, 56
Romocki Jan „Bonawentura” 53
Runberg Marianne 142
Rusinek Michał 73
Rydłowa Maria 62
Ryn Zdzisław 15

S

Sabała właśc. Jan Krzeptowski 43
Sapińska Barbara 47
Sendlerowa Irena 169
Sieczka Franek 34
Sienkiewicz Henryk 60, 116, 117
Simonides Dorota 112
Skawiński Piotr 45
Skotnicka Gertruda 124
Sławiński Janusz 60
Słobodnik Grzegorz 69
Słoka Ewa 29
Słonimski Antoni 69
Słowacki Juliusz 28, 29, 146
Stanisławski Jan 20
Stempowski Jerzy 164, 167
Stopka-Nazimek Andrzej 12
Strzembosz Tomasz 51
Strzemiński Władysław 150
Stwosz Wit 20
Suchodolski Bogdan 149
Szancer Marcin 99
Szelburg-Zarembina Ewa 39
Szewczyk Grażyna 141
Szlązakowa Alicja 69
Szlengeł Władysław 61, 63, 64, 67
Szopen zob. Chopin Fryderyk
Szpalski Karol 159
Szramek Emil 37
Sztudynger Jan Izidor 27, 163
Szybowicz Eliza 76
Szymik Jerzy 163
Szymona Wiesław 144

Ś

Śmieja Florian 169
Świerczyńska-Jelonek Danuta 98
Święcicki Stanisław 117
Świrszczyńska Anna 153

T

Tabor Jerzy 56
Tatarkiewicz Anna 111
Tazbir Janusz 60
Thylwe Halina 138
Tischner Józef 55, 56, 57, 58, 59
Turczyński Andrzej 168
Tuwim Julian 92, 116, 151–153, 159
Twardowski Jan 63, 146, 160

U

Ulewicz Tadeusz 62
Uniechowski Antoni 99
Urbanowicz Paweł 20
Urbanowska Zofia 39

V

Verne Juliusz 121
Vincenz Stanisław 146

W

Wajda Andrzej 60
Walkowiak Seweryn 36
Wańkowicz Melchior 5, 8, 82, 107–108, 111,
112–118
Wańkowiczowie Zofia i Melchior 113
Wasilewska Wanda 138
Wasylewski Stanisław 37
Waśniowska Emilia 5, 77–78, 82, 85–90,
172
Wektorowicz Przemysław 92
Wereszczak Michał 105
Wereszczakowie, rodzina 105
Wereszczakówna Maryla 105
Węglarzówna Emilia 33
Wieczerska Janina 138
Wierzyński Kazimierz 146
Wilczyńska Stefania 70, 71, 73
Wilkoń Józef 99
Winek Teresa 144

Wirpsza Witold 117
Wiśniewska Mira zob. Jaworzakowa Mira
Witkiewicz Stanisław 12
Wojnakowski Ryszard 15, 99, 142
Wojtyła Karol 15, 78
Wolf August 9
Woźniakowski Jacek 30
Wójcicki Kazimierz 39
Wójcik A. Wiesław 15, 43
Wójcik Tomasz 19
Wójcik-Dudek Małgorzata 172
Wyka Kazimierz 62
Wyszyński Stefan 54

Z

Zabierowski Stefan 61
Zając Michał 98
Zaleski Marek 163, 168
Zapolska Gabriela 17
Zarębina Maria 140
Zaruski Mariusz 17, 29, 57
Zawadowska Marja 132
Zawadowski Andrzej 52
Zawadzki Józef 49
Zawadzki Tadeusz 52, 56
Zawieyski Jerzy 69
Zawiliński Józef 12
Zdebski Janusz 15
Zechenter Witold 69
Zieja Jan 49, 50, 52, 53, 54, 55
Ziółkowska-Boehm Aleksandra 113, 114
Zwijacz-Kozica Tomasza 43
Zygmunt August, król 28

Ż

Żakiewicz Zbigniew 168
Żakowski Jacek 58
Żeromski Stefan 29, 117
Żółkiewska Wanda 67–68
Żulińska Barbara 138

Zestawiła Maria Kwaśniewicz

Secret gardens

3

Drafts and dissertations on the literature for children and youth

Summary

The book contains articles and sketches devoted to the classics of the youth literature, early returns to it as well as new readings and interpretations. The second thread of considerations concerns new literary phenomena and contemporary authors, as well as valuable editing phenomena. The whole book closes with two articles on the role of the childhood years in our whole life. An already third volume of *Secret gardens* combines with the previous ones (published in 1996 and 2009) by means of the motif of a garden shown in almost each of the sketches and articles as a space being constantly associated with “the land of childhood”. The book is addressed to literature researchers, students of bibliological, pedagogical and cultural studies, as well as librarians and teachers.

Les jardins secrets

3

Esquisses et études sur la littérature de jeunesse

Résumé

Le livre contient des études et des esquisses consacrées au classique de la littérature pour la jeunesse, aux retours modernes à cette littérature, aux nouvelles interprétations et aux compléments. Le deuxième courant concerne de nouveaux phénomènes littéraires et des auteurs contemporains, ainsi que des phénomènes éditoriaux de valeur. L'ensemble clôt avec deux études sur la signification des années d'enfance dans la vie de l'homme. Le troisième volume des *Jardins secrets* se joint aux précédents (publiés en 1996 et 2009) par le motif de jardin, présenté dans presque chaque esquisse et étude comme un espace évoquant immuablement « le pays des années d'enfance ». Le livre est adressé aux chercheurs en littérature, aux étudiants en bibliothéconomie, en pédagogie et en sciences de la culture, aux bibliothécaires et aux enseignants.

Na okładce
Władysław Podkowiński: *Dzieci w ogrodzie*

Redaktor
Magdalena Starzyk

Okładkę przygotowała
Paulina Dubiel

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Mirosława Żłobińska

Łamanie
Grażyna Szewczyk

Copyright © 2013 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2193-6

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 11,25 + 4 wkl. Ark. wyd. 15,0. Papier
offset. kl. III, 90 g Cena 28 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław